

ผู้เสียหายในคดีอาญา ศึกษากรณี : ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย ตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 5(2)

An Analytical Study on the Legal Status of Representatives of Crime Victims under Section 5(2) of the Criminal Procedure Code

ณัฐนิชา ทองเนืองงาม*

Natnicha Thongnuangarm

วันที่รับบทความ 24 มิถุนายน 2568

วันที่แก้ไขบทความ 29 มิถุนายน 2568

วันที่ตอบรับบทความ 26 มิถุนายน 2569

* นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปริดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

* Graduate Student of Master of Law, Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University

บทคัดย่อ

บุคคลที่มีอำนาจดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 นั้น ได้แก่ 1. พนักงานอัยการ 2. ผู้เสียหาย และบุคคลผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย ดังที่ระบุไว้ในมาตรา 4 มาตรา 5 และมาตรา 6 เมื่อพิจารณาถึงการดำเนินคดีอาญานอกจากตัวผู้เสียหาย หรือพนักงานอัยการ ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น ทั้งนี้ก็ได้บัญญัติให้บุคคลผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายเข้ามาดำเนินคดีอาญาแทนผู้เสียหายได้ โดยได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 5(2) อันได้แก่ ในกรณีที่ผู้เสียหาย ถึงแก่ความตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการเองได้นั้น กฎหมายได้กำหนดให้ บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยา เข้ามาใช้อำนาจจัดการแทนผู้เสียหายได้ อย่างไรก็ตาม การที่บุคคลผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายตามมาตรา 5(2) จะเข้ามาจัดการแทนผู้เสียหายได้แต่เฉพาะความตายหรือการบาดเจ็บของผู้เสียหาย นั้นต้องมาจากการกระทำความผิดในทางอาญาโดยตรงของผู้กระทำความผิด ทั้งนี้แม้ว่าผู้เสียหายได้ถึงแก่ความตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการเองได้เป็นผลโดยตรงมาจากการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดก็ตาม ถ้าบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายนั้นมิใช่บุคคลตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ตามมาตรา 5(2) ได้แก่ บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยา บุคคลอื่นนอกจากนี้แม้ว่าจะเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายอันอาจเข้ามาดำเนินคดีอาญาแทนผู้เสียหายได้ก็ตาม บุคคลนั้นก็ย่อมไม่อาจมีอำนาจเข้ามาดำเนินคดีอาญาแทนผู้เสียหายได้ เหตุเพราะตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 5(2) กฎหมายได้บัญญัติไว้อย่างจำกัด ทั้งในส่วนของบุคคลผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อบุคคลอันอาจใช้สิทธิในการดำเนินคดีอาญาแทนผู้เสียหาย อันนำไปสู่การแก้ไขกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในกรณีผู้เสียหายถึงแก่ความตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการเองได้ เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพและความยุติธรรมต่อบุคคลผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายในการเข้ามาดำเนินคดีอาญาแทนผู้เสียหายได้ต่อไป

คำสำคัญ: ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย; ผู้เสียหาย; การฟ้องคดีอาญา

Abstract

Persons having the authority to prosecute criminal cases in Thailand under Section 28 of the Criminal Procedure Code include (1) a public prosecutor, (2) a crime victim, and (3) a person authorized to act on behalf of the victim, as prescribed under Sections 4, 5, and 6. Besides a victim or public prosecutor, representatives of crime victims are authorized under Section 5(2) of the Criminal Procedure Code. In cases where the victim has died or suffered injuries making them unable to act for themselves, the law allows a parent, descendant, husband, or wife to serve as representatives in such cases. However, such representatives are permissible only if the death or injury of the victim resulted directly from a criminal act committed by the offender. Even in cases where the victim has died or suffered injuries directly as a result of a

criminal act committed by the offender, such authority to serve as a representative is not granted if the person in the family of the victim is not among those specified in Section 5(2), namely, a parent, descendant, husband, or wife. Moreover, even if a family member of the victim intends to act as the representative of the crime victim, such person shall still not be granted the authority to prosecute a criminal case on behalf of the victim. Section 5(2) of the Criminal Procedure Code explicitly and narrowly defines the meaning of representatives of the victims, which consequently affects representatives who may otherwise have the right to prosecute a criminal case on behalf of the victim, thereby leading to the need for reforms in the criminal justice system to enhance the efficiency and fairness of representatives of the crime victims.

Keywords: Representatives of Crime Victims; Crime Victims; Criminal Prosecution

บทนำ

การกระทำความผิดในทางอาญานั้นล้วนแต่มีส่วนกระทบต่อสังคมโดยรวมและการที่รักษาความสงบสุขของสังคมได้จำเป็นต้องมีการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้กระทำความผิด โดยระบบดำเนินคดีอาญาเป็นกระบวนการค้นหาความจริงในคดีอาญา เพราะการดำเนินคดีอาญานั้นถือว่าการใช้สิทธิเกี่ยวกับการมีส่วนได้เสียในสังคมเมื่อมีการกระทำความผิดในทางอาญาเกิดขึ้นและความผิดนั้นก่อให้เกิดผลกระทบต่อความเสียหายในสังคม กฎหมายย่อมกำหนดให้รัฐเป็นบุคคลมีสิทธิดำเนินคดีอาญา แต่ถ้าการกระทำความผิดในทางอาญานั้นก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคมและประชาชนในสังคมโดยรวมเป็นส่วนใหญ่ กฎหมายก็ย่อมกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิในการฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาได้ ดังนี้ การฟ้องคดีอาญานั้นจึงมีความแตกต่างจากคดีแพ่ง เนื่องจากในคดีแพ่งนั้นสามารถกำหนดบุคคลผู้มีส่วนได้เสียได้จำนวนแน่นอน¹ แต่ในคดีอาญานั้นต้องพิจารณาว่าในคดีอาญาแต่ละความผิดนั้นผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องร้องคดีอาญาได้หรือไม่อย่างไร

บุคคลที่มีอำนาจดำเนินคดีอาญาในประเทศไทย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 นั้น ได้แก่ 1. พนักงานอัยการ 2. ผู้เสียหาย และบุคคลผู้ที่มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย ดังที่ระบุไว้ในมาตรา 4 มาตรา 5 และมาตรา 6 โดยประเภทความผิดอาญาในประเทศไทยนั้น ได้แก่ คดีความผิดต่อส่วนตัว หรือคดีความผิดอันยอมความได้ และคดีความผิดอาญาแผ่นดิน ซึ่งการดำเนินคดีอาญาในคดีความผิดต่อส่วนตัวนั้น การดำเนินคดีต้องมีจุดเริ่มต้นมาจากผู้เสียหาย โดยผู้เสียหายจำต้องร้องทุกข์ตามระเบียบเสียก่อน พนักงานสอบสวนจึงจะมีอำนาจสอบสวน² และส่งผลให้พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องตามมาตรา 121 วรรคสอง และมาตรา 120 ส่วนในการดำเนินคดีอาญาแผ่นดินนั้นไม่จำเป็นต้องเริ่มต้นด้วยผู้เสียหาย โดยอาจเป็นบุคคล

¹ อาทิทยา ศุภวัชโรบล, “การฟ้องคดีอาญา: ศึกษากรณีผู้เสียหายมอบให้ผู้อื่นดำเนินคดีอาญาแทน,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559), น. 29.

² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 121.

หนึ่งบุคคลใดก็ได้ ทำการกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนว่า มีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น พนักงานสอบสวนย่อมมีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาและส่งผลให้พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้อง³ โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยการร้องทุกข์หรือการเริ่มต้นการฟ้องคดีโดยตัวผู้เสียหายเป็นสำคัญโดยการเป็นผู้เสียหายในคดีอาญานั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (4) ได้บัญญัติว่า “ผู้เสียหาย หมายความว่ารวมถึง บุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากมาจากการกระทำความผิดฐานใด ฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 4, 5, และ 6”⁴

อนึ่ง เมื่อพิจารณาถึงการดำเนินคดีอาญานอกจากตัวผู้เสียหาย หรือพนักงานอัยการดังที่กล่าวไว้ข้างต้น กฎหมายก็ได้บัญญัติให้ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายเข้ามาดำเนินคดีอาญาแทนผู้เสียหายได้ โดยได้บัญญัติไว้ในมาตรา 5(2) อันได้แก่ ในกรณีที่ผู้เสียหายถึงแก่ความตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการเองได้นั้น กฎหมายได้บัญญัติให้ บุพการี (พิจารณาตามความเป็นจริง) ผู้สืบสันดาน (พิจารณาตามความเป็นจริง) สามีหรือภริยา (ต้องชอบด้วยกฎหมาย) เข้ามามีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายได้ อีกทั้งบุคคลผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายในการดำเนินคดีอาญานั้น โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย มีการบัญญัติไว้ค่อนข้างจำกัด มิได้ครอบคลุมถึงบุคคลคนอื่นๆ ที่อาจเข้ามาจัดการได้ ดังนั้น ในกรณีที่ผู้เสียหายนั้นถึงแก่ความตาย แล้วไม่มีบุคคลตาม มาตรา 5(2) อันได้แก่ บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยา โดยผู้เสียหายนั้นมีแต่เพียงญาติพี่น้อง เช่น ผู้เสียหายถูกทำร้ายจนถึงแก่ความตาย แต่ทั้งนี้ผู้เสียหายมีบุคคลในครอบครัวเพียงแต่พี่ชายของผู้เสียหายเท่านั้น ไม่มีบุคคลตามที่กฎหมายกำหนดในมาตรา 5 (2) พี่ชายของผู้เสียหายจึงไม่มีอำนาจเป็นโจทก์ในคดีอาญาฟ้องจำเลยผู้ที่ทำผู้เสียหายซึ่งเป็นน้องชายของตนได้⁵ ทั้งนี้แม้ว่าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 29 นั้น ได้กำหนดถึงการรับมรดกความไว้ ในกรณีที่ผู้เสียหายถึงแก่ความตายภายหลังยื่นฟ้องคดี กฎหมายให้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาของผู้เสียหายสามารถดำเนินคดีต่อผู้ตายต่อไปได้ ไม่ว่าจะเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัวหรือคดีความผิดต่อแผ่นดิน แต่การจะรับมรดกความในคดีอาญาได้นั้น มิได้แต่เฉพาะในกรณีที่ผู้เสียหายนั้นได้ยื่นฟ้องคดีอาญาแล้วตายลงเท่านั้น ฉะนั้นหากเป็นกรณีที่ผู้เสียหายถึงแก่ความตายเสียก่อนยื่นฟ้องคดีอาญา บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาซึ่งเป็นผู้มีอำนาจจัดการแทนก็ไม่อาจเข้ารับมรดกความแทนผู้เสียหายได้เช่นกัน เพราะสิทธิในการเป็นผู้เสียหายในคดีนั้นกฎหมายได้กำหนดให้เป็นสิทธิเฉพาะตัว ย่อมไม่อาจตกทอดเป็นมรดกไปยังทายาทของผู้เสียหายได้ เมื่อบุคคลผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายนั้นมิอาจเข้าไปจัดการแทนผู้เสียหายได้ ย่อมส่งผลให้ผู้มีอำนาจจัดการแทน ไม่อาจใช้สิทธิแทนผู้เสียหายในการดำเนินคดีอาญาได้ ทั้งนี้ มิว่าจะเข้าไปเป็นโจทก์ในคดีอาญา หรือเข้าไปเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการตาม มาตรา 30 อีกทั้งผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย ย่อมไม่อาจใช้สิทธิในการอุทธรณ์ในคดีอาญา รวมทั้งไม่อาจใช้สิทธิในการฎีกาในคดีอาญาได้อีกด้วย เนื่องจากเป็นข้อที่มิได้ยกขึ้นว่ากล่าวมาแล้วโดยชอบในศาลอุทธรณ์ จึงต้องห้ามฎีกา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา

³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 120.

⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 1(4).

⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 579/2488, สืบค้นเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2568, จาก <http://deka.supremecourt.or.th>.

249 วรรคหนึ่ง ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 15 เพราะตามกฎหมายถือว่าผู้มีอำนาจจัดการแทนนั้น ไม่มีอำนาจในการดำเนินคดีอาญาแทนผู้เสียหายอย่างแท้จริง ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 5 (2) นั้น ได้บัญญัติถึง ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายนั้นไว้อย่างจำกัด ปัจจุบันในกรณีที่ผู้เสียหายไม่มีบุคคลผู้มีอำนาจจัดการแทนตามมาตรา 5(2) แต่อาจมีบุคคลในครอบครัวหรือญาติที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เสียหาย กฎหมายก็ควรบัญญัติรับรองสิทธิไว้ให้แก่บุคคลที่มีประโยชน์เกี่ยวข้องกับผู้เสียหายนอกจากที่ปรากฏในมาตรา 5 (2) เหตุเพราะประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในประเทศไทยมีการบัญญัติไว้ค่อนข้างจำกัด มิได้ครอบคลุมถึงบุคคลคนอื่นๆ ที่อาจเข้ามาจัดการได้ ดังนั้น ในกรณีที่ผู้เสียหายนั้นถึงแก่ความตาย แล้วไม่มีบุคคลตามมาตรา 5 (2) อันได้แก่ บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยา โดยผู้เสียหายนั้นมีแต่เพียงญาติพี่น้องเท่านั้น เช่น ผู้เสียหายถูกทำร้ายจนถึงแก่ความตาย แต่ผู้เสียหายอาจมีพี่ชายคนเดียวเท่านั้นที่เป็นบุคคลในครอบครัว โดยมีได้มีบุคคลตามที่กฎหมายบัญญัติในมาตรา 5 (2) ย่อมอาจส่งผลให้พี่ชายของผู้เสียหายนั้นไม่อาจเข้ามาดำเนินคดีอาญาแทนผู้เสียหายได้ ดังนี้ เพื่อเป็นการรักษาสีทธิในการดำเนินคดีทางอาญาของผู้เสียหาย ที่ควรได้รับรองสิทธิให้มีบุคคลอื่นเข้ามาจัดการดำเนินคดีอาญาแทนได้ แม้ภายหลังตัวผู้เสียหายนั้นถึงแก่ความตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการเองได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้ มุ่งศึกษาถึงปัญหาการดำเนินคดีอาญาของผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายในกรณีที่ผู้เสียหายถึงแก่ความตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการเองได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 5 (2) ประกอบกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาของผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย อันนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ทั้งศึกษาและวิเคราะห์ถึงสิทธิในการดำเนินคดีอาญาของบุคคลผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย ตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ โดยการศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยและกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องของต่างประเทศ รวมไปถึงบทความต่างๆ งานวิจัย คำพิพากษาศาลฎีกา อีกทั้งเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น เอกสารข้อมูลในเว็บไซต์ต่างๆ โดยนำมาศึกษารวบรวม วิเคราะห์ เพื่อหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงในกรณีการดำเนินคดีอาญาของผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยให้กฎหมายกำหนดตัวบุคคลผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย นอกจากบุคคลอันเป็นบุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาเท่านั้น เพื่อให้สามารถมีการรับรองสิทธิดำเนินคดีอาญาแทนผู้เสียหายต่อไปได้ แม้ว่าตัวผู้เสียหายนั้นไม่อาจดำเนินคดีอาญาได้ด้วยตนเองก็ตาม โดยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์กระบวนยุติธรรมทางอาญาต่อไป

2. แนวคิด ทฤษฎีการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทย

2.1 การดำเนินคดีอาญาโดยเอกชน (Private Prosecution)

หลักการดำเนินคดีอาญาระหว่างเอกชนกับผู้กระทำความผิด ซึ่งการดำเนินคดีอาญาโดยเอกชนนั้น เริ่มต้นด้วยการร้องทุกข์หรือฟ้องร้องคดีต่อบุคคลผู้มีอำนาจหรือเป็นบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้เป็นคนกลางชี้ขาดคดี อันเป็นแนวความคิดมาจากปัจเจกชนนิยม (individualism) ซึ่งเป็นแนวคิดอันให้ความสำคัญกับสิทธิและ

เสรีภาพบนพื้นฐานของระบบการปกครองแบบรัฐเสรีประชาธิปไตยเป็นสำคัญ⁶ โดยเป็นการดำเนินคดีอาญา ระหว่างเอกชนกับเอกชน โดยมีศาลเป็นบุคคลกลางชี้ขาดตัดสินคดีมีอำนาจหน้าที่เป็นบุคคลผู้ตัดสินบังคับลงโทษผู้กระทำความผิด ดังนั้น จึงถือได้ว่าการดำเนินคดีอาญาโดยหลักดังกล่าวนี้ ผู้เสียหายนั้นมิพบทบทในการดำเนินคดีอาญาเทียบเท่ากับรัฐ⁷

2.2 หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ (Public Prosecution)

หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ได้รับอิทธิพลมาจากหลักการค้นหาความจริงในระบบไต่สวนและแนวความคิดของซีซาร์ เบ็คคาเรีย (Cesar Beccaria) ซึ่งเป็นบิดาสันักอาชญาวิทยาดั้งเดิม (Criminology of Classic Theory) โดยมีแนวความคิดว่า เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ประชาชนและสังคมนั้นย่อมได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิด โดยมีได้จำกัดแต่เพียงเฉพาะผู้เสียหายหรือบุคคลผู้ใกล้ชิดผู้เสียหายเท่านั้น แม้ท้ายที่สุดนั้นผู้เสียหายละเว้นไม่ดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิด เพราะเหตุที่ผู้เสียหายได้ให้อภัยแก่ผู้กระทำความผิด รวมทั้งสาเหตุประการอื่นใดก็ตาม รัฐก็ยังคงมีหน้าที่เข้ามาดำเนินการจัดการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้กระทำความผิด เพื่อสร้างความสงบสุขให้กับสังคมต่อไป ซึ่งระบบในการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐนั้น เป็นการร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานกระบวนการยุติธรรมทุกฝ่ายเพื่อค้นหาความจริงของคดี ทั้งนี้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานกระบวนการยุติธรรมนั้น ต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์การเคารพสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาตามมาตรฐานของสากลด้วย⁸

2.3 บุคคลผู้มีอำนาจเริ่มต้นคดีอาญา

เมื่อพิจารณาถึงการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยนั้นเห็นได้ว่า การดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยมิได้อยู่ในประเภทการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐอย่างชัดเจน กรณีที่เอกชนซึ่งเป็นผู้เสียหายอาจยื่นคำร้องทุกข์ตามระเบียบต่อเจ้าพนักงานว่า มีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น ไม่ว่าจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม แต่ทั้งนี้ผู้เสียหายอาจยื่นฟ้องคดีต่อศาลโดยตรง อาจไม่จำเป็นต้องผ่านเจ้าพนักงานของรัฐก็ได้ อันได้แก่ การฟ้องคดีอาญาโดยผู้เสียหาย ซึ่งการดำเนินคดีอาญานั้นจำเป็นต้องมีการเริ่มต้นมาจากพนักงานสอบสวน แล้วต่อด้วยการดำเนินคดีอาญาโดยพนักงานอัยการ จึงมีลักษณะเป็นการดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวนและชั้นฟ้องร้องแยกต่างหากออกจากกัน⁹ บุคคลผู้มีอำนาจในการดำเนินคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 28 มีดังนี้

2.3.1 พนักงานอัยการ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 2 (5) หมายถึง เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล จะเป็นข้าราชการในกรมอัยการหรือเจ้าพนักงานอื่นผู้มีอำนาจ

⁶ อาทิตยา ศุภวัชรโรบล, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 1*, น. 26.

⁷ สุรพงษ์ เอี่ยมแทน, “ความผิดอันยอมความได้กับความผิดอาญาต่อแผ่นดิน (ศึกษาตามกฎหมายอาญาสารบัญญัติ),” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2545), น. 14.

⁸ อุทัย อาทิวา, *คู่มือกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2 สิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา* พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ห้างหุ้นส่วนวิ.เจ.พรินต์ติ้ง จำกัด, 2554), น. 13-16.

⁹ เพิ่งอ้าง.

เช่นนั้นก็ได้¹⁰ ซึ่งโดยทั่วไปนั้นพนักงานอัยการตามมาตรา 2(5) นั้น คือ พนักงานอัยการ กรมอัยการ ซึ่งเป็นนายแผ่นดินที่มีอำนาจดำเนินคดีให้แก่ราษฎร

2.3.2 ผู้เสียหาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(4) ได้ให้นิยามความหมายของคำว่าผู้เสียหายไว้ว่า “ผู้เสียหาย” หมายความว่าบุคคลผู้ได้รับความเสียหาย เนื่องจากการกระทำความผิดอาญาฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย ดังที่บัญญัติในมาตรา 4, 5 และ 6 ดังนั้นผู้เสียหายในคดีอาญาตามมาตรา 2(4) ดังกล่าวข้างต้นนั้น ได้บัญญัติถึงตัวผู้เสียหายไว้ 2 ประเภท และตามประมวลกฎหมายอาญาที่ได้บัญญัติไว้ถึงผู้เสียหายไว้เป็นการเฉพาะ ดังนี้

1) ผู้เสียหายโดยตรง

ตามบทบัญญัติมาตรา 2(4) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น ได้บัญญัติถึง “บุคคลผู้ได้รับความเสียหาย เนื่องจากการกระทำความผิดอาญาฐานใดฐานหนึ่ง” โดยพิจารณาจากหลักเกณฑ์ดังนี้ ตามหลักเกณฑ์การพิจารณาถึงความเป็นผู้เสียหายโดยตรง

(1) ต้องมีการกระทำความผิดอาญาฐานใดฐานหนึ่งเกิดขึ้น หมายถึง บุคคลใดเป็นผู้เสียหายต้องพิจารณาจากหลักทั่วไปของขั้นตอนการกระทำความผิดทางอาญา เพราะความเป็นผู้เสียหายจะมีได้แต่เฉพาะการกระทำของผู้กระทำนั้นกฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิด ทั้งนี้ไม่ว่าการกระทำนั้นจะอยู่ในการกระทำขั้นเตรียมการ หรือการกระทำขั้นลงมือกระทำความผิด ก็ตาม¹¹

(2) ผู้เสียหายต้องเป็นบุคคล หมายถึง บุคคลธรรมดา ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 15 และนิติบุคคล ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 65 หรือนิติบุคคลตามกฎหมายอื่นก็ได้ เช่น กองทุนหมู่บ้าน (กฎ.660/2549), สำนักสงฆ์ (กฎ.2386/2541) เป็นต้น

(3) บุคคลนั้นต้องได้รับความเสียหาย เนื่องมาจากการกระทำความผิดอาญาฐานใดฐานหนึ่ง หมายถึง เมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น ต้องพิจารณาเสียก่อนแล้วในความผิดแต่ละฐานนั้น คุณสมบัติทางกฎหมายได้ประสงคมุ่งคุ้มครองบุคคลใดเป็นสำคัญ กล่าวคือต้องเป็นบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดนั้น¹² เช่น ความผิดฐานยักยอก กฎหมายให้กำหนดเจ้าของทรัพย์หรือผู้ครอบครองทรัพย์เป็นผู้เสียหาย (กฎ. 2744/2562)

(4) บุคคลนั้นต้องเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย ซึ่งแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาได้วางบรรทัดฐานไว้ว่า ต้องไม่ใช่บุคคลที่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิด ทั้งไม่ใช่บุคคลที่ยินยอมให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น และต้องไม่ใช่บุคคลผู้มีส่วนพัวพันในการกระทำความผิด¹³

¹⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(5).

¹¹ ธาณิศ เกศพิทักษ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เนติบัณฑิตยสภา, 2551), น. 10.

¹² เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการดำเนินคดีในขั้นตอนก่อนการพิจารณา, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร: หจก.สำนักพิมพ์ พลสยาม พรันตัง, 2553), น. 67.

¹³ เพ็ญอ่าง, น. 81.

2) ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย

สิทธิในการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายนั้นโดยหลักเป็นสิทธิเฉพาะตัวของผู้เสียหาย ย่อมไม่อาจตกทอดไปยังทายาทหรือบุคคลอื่นได้¹⁴ แต่ทั้งนี้ในกรณีที่มีเหตุทำให้ผู้เสียหายไม่อาจใช้สิทธิในการดำเนินคดีได้เองโดยตรง ในมาตรา 2(4) ก็ได้บัญญัตินิยามของคำว่าผู้เสียหายไว้ว่า ผู้เสียหายนั้นให้หมายความถึงผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 4 มาตรา 5 และมาตรา 6

(1) อำนาจจัดการแทนของหญิงที่มีสามี ตามมาตรา 4 หมายถึง สิทธิของภริยาที่จะฟ้องคดีอาญาได้เองโดยไม่ต้องได้รับอนุญาตจากสามีก่อน ต้องเป็นกรณีที่ชายและหญิงต้องสมรสกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ส่วนสิทธิของสามีที่จะใช้สิทธิในการฟ้องคดีอาญาแทนภริยาตามมาตรา 4 วรรคสองนั้น ต้องเป็นกรณีที่มูลความผิดทางอาญาที่ได้กระทำต่อหญิงซึ่งเป็นภริยานั้น จะต้องเกิดขึ้นระหว่างที่เป็นสามีภริยากัน

(2) บุคคลผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เยาว์และผู้ไร้ความสามารถ ตามมาตรา 5(1) หมายถึง กรณีที่บุคคลผู้ไร้ความสามารถตามที่กฎหมายกำหนด ได้แก่ ผู้เยาว์ และ คนไร้ความสามารถ ย่อมไม่มีอำนาจดำเนินคดีอาญาได้ด้วยตนเอง กฎหมายจึงกำหนดให้ผู้แทนโดยชอบธรรมและผู้อนุบาลเป็นผู้กระทำการแทนบุคคลดังกล่าว

(3) บุคคลผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายซึ่งถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจะจัดการเองได้ ตามมาตรา 5(2) หมายถึง บุพการี (ถือตามความเป็นจริง) ผู้สืบสันดาน (ถือตามความเป็นจริง) สามีหรือภริยา (ชอบด้วยกฎหมาย)

(4) บุคคลผู้มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคล ตามมาตรา 5(3) หมายถึง กรณีมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแก่นิติบุคคลหรือนิติบุคคลนั้นเป็นจำเลยหรือผู้ต้องหาเสียเอง บรรดาผู้จัดการ ผู้แทนคนอื่น ๆ ย่อมเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงและมีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคล ซึ่งหากไม่ใช่บุคคลดังกล่าวบุคคลนั้นก็ไม่มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคลได้ทั้งสิ้น

(5) ผู้แทนเฉพาะคดี ตามมาตรา 6 หมายถึง ในกรณีที่ผู้เยาว์ คนวิกลจริต หรือคนไร้ความสามารถ ซึ่งไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาล รวมถึงมีบุคคลดังกล่าวแต่ไม่สามารถกระทำตามหน้าที่ได้ โดยเหตุหนึ่งเหตุใด หรือมีบุคคลดังกล่าวแต่ไม่อาจกระทำการได้ เพราะมีผลประโยชน์ขัดกันกับผู้เยาว์หรือคนไร้ความสามารถนั้น ทั้งนี้ ญาติหรือผู้มีผลประโยชน์เกี่ยวข้อง อาจร้องขอต่อศาลให้ตั้งตนเป็นผู้แทนเฉพาะคดี ก็ได้

3) ผู้เสียหายในกรณีพิเศษ¹⁵

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 333 วรรคสอง ในกรณีผู้เสียหายในความผิดฐานหมิ่นประมาทตายเสียก่อนร้องทุกข์ ให้บิดา มารดา คู่สมรสหรือบุตรของผู้เสียหายนั้นร้องทุกข์ได้ และให้ถือว่าเป็นผู้เสียหาย มาตรา 333 วรรคสอง ได้บัญญัติถึงความเป็นผู้เสียหายไว้เป็นกรณีพิเศษ โดยบุคคลดังกล่าวนี้คือ ผู้เสียหายโดยผลของกฎหมายในการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท มีอำนาจร้องทุกข์ รวมทั้งอาจใช้สิทธิในการฟ้องคดีแก่ผู้กระทำความผิด หากใช้เป็นผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายแต่อย่างใด

¹⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3619/2543, สืบค้นเมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2568, จาก <http://deka.supremecourt.or.th/>

¹⁵ เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 12, น.125.

3. กรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องของผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายตามกฎหมายของต่างประเทศ

3.1 สหรัฐอเมริกา

รูปแบบการดำเนินคดีอาญาในสหรัฐอเมริกานั้น ให้อำนาจแก่พนักงานอัยการเป็นสำคัญ เหตุเพราะตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา นั้นมีมุมมองว่า การกระทำความผิดในทางอาญาคือว่าเป็นการกระทำที่กระทบอำนาจรัฐเป็นพิเศษโดยแตกต่างจากคดีแพ่ง ซึ่งในสหรัฐอเมริกาได้มีการจัดโครงสร้างขององค์กรอัยการในระดับท้องถิ่น (local), ระดับมลรัฐ (state), และระดับสหพันธรัฐ (federal) โดยในแต่ละมลรัฐจะมีพนักงานอัยการเป็นผู้ดำเนินคดีอาญาในแต่ละมลรัฐเป็นการเฉพาะ รวมถึงอำนาจของพนักงานอัยการในการดำเนินคดีอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกานั้น มีอำนาจในการใช้ดุลยพินิจอย่างไม่ถูกจำกัดและไม่อยู่ภายใต้การตรวจสอบอำนาจดุลยพินิจดังกล่าวนี้ เพราะการฟ้องร้องคดีอาญาของพนักงานอัยการนั้นกฎหมายได้บัญญัติไว้ให้เป็นเรื่องอำนาจของรัฐ มิใช่เป็นอำนาจของเอกชนแต่อย่างใด¹⁶ ทั้งนี้ การศึกษาในแต่ละมลรัฐ ผู้วิจัยขอเสนอถึงการศึกษามลรัฐนิวยอร์กเป็นสำคัญ

การดำเนินคดีอาญาในมลรัฐนิวยอร์ก

การดำเนินคดีอาญาของมลรัฐนิวยอร์ก มีการบัญญัติรับรองสิทธิในคดีอาญาของผู้เสียหายไว้เป็นการเฉพาะ โดยมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่บัญญัติรับรองสิทธิของผู้เสียหายไว้ ได้แก่ New York State Executive Law (Fair Treatment Standards for Crime Victims), EXC เป็นกฎหมายที่ได้อธิบายรายละเอียดถึงมาตรการที่กำหนดการปฏิบัติที่เป็นธรรมแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาไว้ ทั้งอธิบายถึงสิทธิของครอบครัวหรือตัวแทนของผู้เสียหายในกรณีที่ผู้เสียหายได้ถึงแก่ความตาย ซึ่งจะเป็นการดำเนินคดีโดยพนักงานอัยการในนามของรัฐเป็นสำคัญ ไม่ใช่การดำเนินคดีอาญาโดยครอบครัวหรือตัวแทนของผู้เสียหาย โดยรายละเอียดมีดังนี้

มาตรา 621 คำนิยาม โดยได้ให้คำนิยามของคำว่า “ครอบครัว” ของผู้เสียหาย ให้หมายถึงดังต่อไปนี้

1) บุคคลที่มีความสัมพันธ์ทางสายโลหิต หรือมีความสัมพันธ์กับผู้เสียหายโดยการสมรส หมายถึง บุคคลในครอบครัวที่มีความสัมพันธ์สายโลหิตหรือเครือญาติทางสายโลหิตไม่เกินสามลำดับชั้น (third degree of consanguinity) ได้แก่ บิดา มารดา บุตร พี่น้อง ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา ลูกพี่ลูกน้อง เป็นต้น รวมถึงความสัมพันธ์ที่เกิดจากการสมรส ได้แก่ พ่อตา แม่ยาย ลูกเขย ลูกสะใภ้ เป็นต้น¹⁷

2) บุคคลที่มีความสัมพันธ์ทางเพศกับผู้เสียหายนั้น หมายถึง บุคคลที่ได้อยู่กินกันฉันสามีภริยา โดยมิได้มีการจดทะเบียนสมรสตามกฎหมาย¹⁸

¹⁶ สุรสิทธิ์ แสงวีโรจนพัฒน์, กระบวนพิจารณาบังคับให้ฟ้องคดีในมุมมองของศาสตราจารย์ John H. Langbien (ตอนที่ 1), นิตยสารบทบัญญัติ เล่มที่ 1, ปีที่ 79, น. 147-151 (มกราคม - มีนาคม 2566).

¹⁷ New York State Executive Law (EXC) § 621 (a) any person related to such person within the third degree of consanguinity or affinity.

¹⁸ New York State Executive Law (EXC) § 621 (b) any person maintaining a sexual relationship with such person.

3) บุคคลที่มีความสัมพันธ์กับผู้เสียหายจากการพำนักรักษาอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน หมายถึง บุคคลที่ได้อาศัยอยู่ในบ้านหรือที่พักอาศัยเดียวกันกับผู้เสียหาย เช่น บุคคลผู้อยู่อาศัยร่วมกัน ผู้อุปการะเลี้ยงดูผู้เสียหาย หรือผู้ที่ได้รับการเลี้ยงดูจากผู้เสียหายโดยได้อาศัยอยู่ในพำนักร่วมกัน¹⁹

นอกจากนี้สิทธิของผู้เสียหายหรือบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายย่อมมีสิทธิในกระบวนการทางอาญาตามกฎหมาย New York State Executive Law ที่ได้รับแก้ไขในมาตรา 640 ถึง มาตรา 647 เช่น

มาตรา 640 คำนิยาม ได้บัญญัติไว้ว่า ให้หน่วยงานในระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ต้องปฏิบัติต่อเหยื่ออาชญากรรมโดยเป็นธรรมและมีมาตรฐาน²⁰

มาตรา 642 สิทธิในการได้รับการปรึกษา (right to consultation) โดยได้รับการปรึกษาจากพนักงานอัยการเพื่อขอความเห็นของผู้เสียหายเกี่ยวกับการยุติคดีอาญาโดยการยกฟ้อง การรับสารภาพหรือการพิจารณาคดี ในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นเด็กผู้เยาว์ หรือในกรณีฆาตกรรม พนักงานอัยการจะต้องขอความเห็นในการดำเนินคดีจากผู้เสียหายหรือครอบครัวของผู้เสียหาย เว้นแต่ ครอบครัวของผู้เสียหายปฏิเสธ หรือไม่สามารถให้ความร่วมมือกับพนักงานอัยการได้ หรือไม่ทราบที่อยู่ของบุคคลดังกล่าว²¹

มาตรา 643 สิทธิที่จะได้รับแจ้งข้อมูล (right to notification) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียหายในคดีอาญาแต่ละแห่ง จะต้องแจ้งแนวทางปฏิบัติ ขั้นตอน บริการ ระเบียบข้อบังคับ และกฎหมายของตน เพื่อความเหมาะสมต่อผู้เสียหายในคดีอาญา รวมถึงผู้เสียหายที่มีความต้องการพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุ ผู้พิการ หรือผู้เสียหายจากการทารุณกรรมเด็ก ความรุนแรงในครอบครัว หรือความผิดที่เกี่ยวข้องกับเพศ การแจ้งข้อมูลดังกล่าวจะต้องปรึกษากับผู้เสียหายในคดีอาญาหรือตัวแทนของผู้เสียหาย และอาจรวมถึงการรับฟังความคิดเห็นจากสาธารณะ²²

¹⁹ New York State Executive Law (EXC) § 621 (C) any person residing in the same household with such person.

²⁰ New York State Executive Law (EXC) § 640 Fair treatment standards for crime victims. 1. The commissioner of the division of criminal justice services, in consultation with the director of the office of victim services and other appropriate officials, shall promulgate standards for the treatment of the innocent victims of crime by the agencies which comprise the criminal justice system of the state.

²¹ New York State Executive Law (EXC) § 642. 1. be consulted by the district attorney in order to obtain the views of the victim regarding disposition of the criminal case by dismissal, plea of guilty or trial. In such a case in which the victim is a minor child, or in the case of a homicide, the district attorney shall, unless the family refuses or is unable to cooperate or his, her or their whereabouts are unknown, consult for such purpose with the family of the victim

²² New York State Executive Law (EXC) § 643. 2. Each crime victim-related agency shall review its practices, procedures, services, regulations and laws to determine the adequacy and appropriateness of its services with respect to crime victims, including victims with special needs, particularly the elderly, disabled or victims of child abuse, domestic violence or sex-related offenses. Such review shall include reasonable opportunity for public comment and consultation with crime victims or their representatives, and may include public hearings.

กล่าวโดยสรุป ในระบบกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกาและมลรัฐนิวยอร์กนั้น มีความคล้ายคลึงในส่วนของผู้เสียหายนั้นไม่สามารถดำเนินคดีอาญาได้ด้วยตนเอง ซึ่งการดำเนินคดีอาญายังคงเป็นอำนาจและหน้าที่ของรัฐ โดยมีพนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาในนามของรัฐแทนประชาชน เพราะระบบกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกานั้น การกระทำความผิดในคดีอาญากฎหมาย ถือว่าเป็นการกระทำความผิดต่อรัฐ (crimes against the state or society) แต่ทั้งนี้ระบบการปกครองของสหรัฐอเมริกาได้มีการให้อำนาจการปกครองแก่มลรัฐได้เอง ดังที่ได้อธิบายข้างต้นมลรัฐนิวยอร์กก็มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเป็นการเฉพาะของมลรัฐนั้นๆ ที่ได้รับรองสิทธิของผู้เสียหายและบุคคลในครอบครัวในคดีอาญาไว้เป็นพิเศษ ได้แก่ New York State Executive Law (EXC) และ Criminal Procedure Law (CPL) ที่ได้ให้สิทธิครอบครัวของผู้เสียหายที่ถึงแก่ความตายอันเนื่องมาจากความผิดในคดีอาญา ไม่ว่าจะเป็นสิทธิในการเรียกค่าชดเชยจากรัฐ โดยยื่นคำขอชดเชยจากสำนักงานบริการเหยื่ออาชญากรรม รวมทั้งสิทธิในการได้รับการปรึกษาจากพนักงานอัยการ เพื่อขอความเห็นในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด สิทธิที่จะได้รับแจ้งข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถึงขั้นตอนระเบียบในการดำเนินคดี สิทธิในการแถลงผลกระทบต่อศาลเกี่ยวกับอาชญากรรมที่ส่งผลกระทบต่อผู้เสียหายหรือครอบครัวของผู้เสียหาย ซึ่งการแถลงต่อศาลสามารถทำได้ทั้งในรูปแบบลายลักษณ์อักษรหรือด้วยวาจาในชั้นศาล โดยขอบเขตในการแถลงข้อมูลของผู้เสียหายหรือสมาชิกในครอบครัวของผู้เสียหาย ย่อมสามารถแถลงถึงผลกระทบต่อผู้เสียหายทางสภาพร่างกาย ทางอารมณ์ ทางการเงินหรือผลกระทบอื่นๆ ที่เกิดจากอาชญากรรม โดยผู้เสียหายหรือสมาชิกในครอบครัวของผู้เสียหายสามารถใช้สิทธิในการแสดงความคิดเห็นอันเหมาะสมในการกำหนดโทษต่อศาลได้ ทั้งสิทธิการรับฟังข้อมูลก่อนการพิพากษาลงโทษของศาลนั้นเหมาะสมกับการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดหรือไม่อย่างไรอีกด้วย

3.2 สาธารณรัฐสิงคโปร์

สาธารณรัฐสิงคโปร์มีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด บัญญัติหลักการพื้นฐานและโครงสร้างขององค์กรต่างๆ ของรัฐ รวมทั้งสิทธิขั้นพื้นฐานระหว่างบุคคลและรัฐ หากกฎหมายใดขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ จะถือเป็นโมฆะ และถึงแม้ว่าสาธารณรัฐสิงคโปร์จะได้รับอิทธิพลระบบกฎหมายคอมมอนลอว์มาจากสหราชอาณาจักรก็ตาม แต่รัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐสิงคโปร์ได้บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร²³ เมื่อพิจารณาถึงผู้มีอำนาจในการดำเนินคดีอาญาของสาธารณรัฐสิงคโปร์นั้น มีการบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดว่า ในการดำเนินคดีอาญานั้น กฎหมายรัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้อำนาจบทบาทของอัยการสูงสุด (Attorney-General) เป็นผู้มีอำนาจดำเนินคดีอาญา ซึ่งมีอำนาจเด็ดขาดตั้งแต่ในการเริ่มต้นคดีอาญา รวมไปถึงการดำเนินการในคดีอาญา จนถึงการใช้การฟ้องร้องคดีอาญา โดยรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐสิงคโปร์ (Constitution of the Republic of Singapore) บัญญัติรับรองอำนาจและสิทธิของอัยการสูงสุดไว้ใน มาตรา 35(8) กล่าวได้ว่าเป็นบทบัญญัติสำคัญที่ให้อำนาจแก่อัยการสูงสุดในการควบคุมการดำเนินคดีอาญา รวมถึงอำนาจในการเริ่มต้นคดีอาญา การ

²³ วรวัศ อัจฉรวรวัศชัย, “ระบบกฎหมายของประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์,” นิตยสารตุลพาท, เล่มที่ 2, ปีที่ 61, น. 37 (พฤษภาคม - สิงหาคม 2557).

ดำเนินการในคดีอาญา หรือยุติการฟ้องร้องคดีอาญาตามดุลพินิจของอัยการสูงสุด²⁴ ไว้อย่างชัดเจน ทั้งในกรณีการดำเนินคดีอาญาของผู้อำนวยการจัดการแทนผู้เสียหาย กฎหมายได้กำหนดให้ทนายทนายของผู้เสียหาย หรือทนายทนายโดยธรรม อันได้แก่บุคคลดังต่อไปนี้

1) คู่สมรส ต้องเป็นคู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย และต้องได้รับการจดทะเบียนหรือได้รับการยอมรับภายใต้กฎหมายของสาธารณรัฐสิงคโปร์ด้วย²⁵ จึงจะมีอำนาจดำเนินคดีอาญาแทนผู้เสียหาย ดังนี้ หากเป็นคู่สมรสที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ย่อมไม่มีสิทธิเข้าไปมีส่วนร่วมในดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายได้

2) บุตร ต้องเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งตามระบบกฎหมายของสาธารณรัฐสิงคโปร์นั้น กรณีเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายนั้น ได้แก่ กรณีที่บิดามารดานั้นสมรสกันโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือในกรณีที่บิดามารดานั้นมิได้สมรสกันโดยชอบด้วยกฎหมาย อาจมีการรับรองบุตรได้ โดยถือว่าเป็นกรณีที่บุตรนอกกฎหมายที่ได้รับการรับรองชอบด้วยกฎหมาย รวมถึงในกรณีที่บุตรนั้นเป็นบุตรบุญธรรม (legally adopted children) ที่ได้มีการรับรองโดยชอบด้วยกฎหมายอีกด้วย แต่ทั้งนี้บุตรจะมีอำนาจในการดำเนินคดีอาญาได้เองนั้น ต้องบรรลุนิติภาวะตามกฎหมาย โดยต้องมีอายุตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป²⁶ ดังนั้น หากบุตรนั้นยังเป็นบุคคลที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะตามกฎหมาย ย่อมไม่อาจมีอำนาจดำเนินคดีอาญาได้เอง หรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินคดีอาญาแทนผู้เสียหายได้ ย่อมต้องอาศัยอำนาจผู้แทนโดยชอบธรรม ซึ่งอาจเป็นบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่ศาลแต่งตั้ง²⁷

3) บิดา มารดา โดยต้องเป็นบิดา มารดาที่ชอบด้วยกฎหมาย รวมทั้งการเป็นผู้รับบุตรบุญธรรมที่ชอบด้วยกฎหมายอีกด้วย

4) พี่น้อง โดยตามกฎหมายการที่จะมีอำนาจตามกฎหมายในการดำเนินคดีอาญา ต้องเป็นพี่น้องร่วมบิดา มารดาเดียวกัน รวมทั้งพี่น้องร่วมแต่บิดาหรือมารดาเดียวกัน

5) ญาติสายโลหิตเดียวกัน อันได้แก่ ปู่ ย่า ตา ยาย หลาน รวมถึงลุง ป้า น้า อา เฉพาะแต่ในกรณีที่ผู้เสียหายไม่มีบุคคลตามที่ปรากฏข้างต้น

²⁴ Constitution of the Republic of Singapore, Attorney-General **35(8)** The Attorney-General shall have power, exercisable at his discretion, to institute, conduct or discontinue any proceedings for any offence.

²⁵ Women's Charter Avoidance of marriages where either party is under minimum age for marriage **Section 9** A marriage solemnized in Singapore or elsewhere between persons either of whom is below the age of 18 years shall be void unless the solemnization of the marriage was authorised by a special marriage licence granted by the Minister under section 21.

²⁶ Civil Law Act Age of majority **Section 36(1)** The minority of all males and females shall cease and determine within Singapore at the age of 21 years and every such male and female attaining that age shall be of the age of majority.

²⁷ Civil Law Act Actions by and against infants **Section 35** Infants may sue as plaintiffs in any court by their next friends and may defend any action by their guardians appointed for that purpose or by guardians ad litem

6) ผู้จัดการมรดก (executor) หรือผู้จัดการทรัพย์สิน (administrator) โดยบุคคลที่เป็นผู้จัดการมรดกนั้น คือบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งโดยพินัยกรรมของบุคคลผู้เสียชีวิต โดยระบุให้บุคคลตามที่กำหนดไว้ในพินัยกรรมนั้นเป็นผู้จัดการมรดก²⁸ และบุคคลที่ผู้จัดการทรัพย์สินคือ บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งโดยศาลเพื่อให้จัดการทรัพย์สินของบุคคลผู้เสียชีวิต ในกรณีที่เจ้ามรดกนั้นมิได้มีพินัยกรรม หรือไม่มีการระบุผู้จัดการมรดกไว้ในพินัยกรรม²⁹ โดยตามกฎหมายของประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์ได้ระบุนิยามของคำว่า ผู้จัดการมรดก หรือ ผู้จัดการทรัพย์สิน ไว้ใน กฎหมายควบคุมการจัดการมรดกและทรัพย์สินของบุคคลที่เสียชีวิต (Probate and Administration Act) ตามนิยามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 2 บทกฎหมายดังกล่าวนี้เป็นกฎหมายที่กำหนดกระบวนการทางกฎหมายสำหรับการจัดการทรัพย์สินของผู้เสียชีวิต ทั้งกรณีที่มีพินัยกรรม (testate) และไม่มีพินัยกรรม (intestate) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความชัดเจนว่า ทรัพย์สินของผู้เสียชีวิตจะถูกจัดการและแบ่งปันให้กับทายาทอย่างเหมาะสม

กล่าวโดยสรุป คดีอาญาในกรณีที่ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย โดยเฉพาะหากความตายเป็นผลมาจากการกระทำความผิดในทางอาญา บุคคลผู้มีอำนาจในการดำเนินคดีอาญานั้น ระบบกฎหมายในสาธารณรัฐสิงคโปร์ ได้บัญญัติให้อำนาจแก่รัฐในการดำเนินคดีเป็นสำคัญ โดยมีอัยการสูงสุดเป็นผู้ดำเนินกระบวนการทางคดีอาญารองอัยการสูงสุด และพนักงานอัยการตามที่ได้รับมอบหมายจากอัยการสูงสุด ซึ่งในส่วนทายาทของผู้เสียหาย ผู้จัดการมรดก หรือผู้จัดการทรัพย์สิน มักจะมีบทบาทในกระบวนการพิจารณาในทางอาญา โดยการให้ข้อมูลและพยานหลักฐานตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น มิได้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาแทนผู้เสียหาย แต่อย่างไรก็ตาม ในคดีอาญาที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการเสียชีวิตของผู้เสียหาย โดยผู้เสียหายนั้นย่อมมีสิทธิดำเนินคดีอาญาได้ด้วยตนเอง แต่ทั้งนี้ผู้เสียหายจะมีสิทธิดำเนินคดีอาญาได้ด้วยตนเองแต่เฉพาะความผิดอาญากรณีที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนั้น ในส่วนทายาทของผู้เสียหายตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ ผู้จัดการมรดก หรือผู้จัดการทรัพย์สินของผู้เสียหาย มีสิทธิดำเนินคดีแทนผู้เสียหายที่ถึงแก่ความตายได้ ภายใต้ข้อจำกัดและกระบวนการเดียวกับที่ผู้เสียหายในกรณีที่ผู้เสียหายมีชีวิตอยู่เช่นกัน

4. วิเคราะห์ปัญหาผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายตามกฎหมายประเทศไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ

ตามกฎหมายของประเทศไทย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 5(2) ได้กำหนดบุคคลผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย ได้แก่ บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยา เฉพาะแต่ในกรณีที่ผู้เสียหายถึงแก่ความตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการเองได้ แต่ในกรณีที่ผู้เสียหายนั้นถึงแก่ความตาย และไม่มีบุคคลตามมาตรา 5(2) โดยมีแต่เพียงญาติพี่น้อง ไม่มีบุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยา ย่อมส่งผลกระทบต่อผู้เสียหาย แม้มีญาติหรือมีบุคคลในครอบครัวที่ควรจะมีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย แต่บุคคลดังกล่าวนั้นก็ไม่สามารถเข้ามาจัดการแทนผู้เสียหายได้ ถือได้ว่าเป็นการกระทบสิทธิต่อการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายอย่างไม่เป็นธรรม

²⁸ Probate and Administration Act Interpretation Section 2 "executor" means a person to whom the execution of the last will of a deceased person is, by the testator's appointment, confided

²⁹ Probate and Administration Act Interpretation Section 2 "administrator" means a person to whom administration of the estate of a deceased person, with or without a will annexed, has been granted

เท่าที่ควร ซึ่งเป็นสิทธิที่กฎหมายควรบัญญัติรับรองสิทธิให้แก่ผู้เสียหายให้ชัดเจน ถึงสิทธิหรือบทบาทของผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย ไม่ควรบัญญัติแต่เฉพาะบุคคลที่เป็นบุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาเท่านั้น จึงเห็นได้ว่า กฎหมายยังมิได้บัญญัติครอบคลุมตัวบุคคลผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายให้เหมาะสม ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินคดีอาญาแทนผู้เสียหายมีการรับรองสิทธิที่มากขึ้น จึงสมควรที่จะแก้ไขให้ตัวบุคคลผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายนั้นมิได้บัญญัติแต่เฉพาะบุคคลที่เป็นบุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาของผู้เสียหายเท่านั้น เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อไป

ตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกา พบว่า กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของสหรัฐอเมริกาและมลรัฐนิวยอร์กนั้นมีความคล้ายคลึง คือ ผู้เสียหายไม่สามารถดำเนินคดีอาญาได้ด้วยตนเอง การดำเนินคดีอาญายังคงเป็นอำนาจและหน้าที่ของรัฐ โดยพนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจฟ้องคดีในนามของรัฐแทนประชาชน เนื่องจากระบบกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกานั้น การกระทำความผิดในคดีอาญา ถือว่าเป็นการกระทำผิดต่อรัฐ (crimes against the state or society) แต่ได้ตีความหมายคำว่า “ครอบครัวของผู้เสียหาย” ไว้อย่างกว้างขวาง ได้แก่ บุคคลที่มีความสัมพันธ์ทางสายโลหิตกับผู้เสียหาย หมายถึง บุคคลที่มีฐานะเป็นบุคคลในครอบครัว ที่มีความสัมพันธ์แบบเครือญาติตามลำดับสายโลหิต หรือมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติอันเกิดจากสมรส บุคคลที่มีความสัมพันธ์ทางเพศกับผู้เสียหาย หมายถึง บุคคลที่ได้อยู่กินกันฉันสามีภริยาโดยมิได้มีการจดทะเบียนสมรสตามกฎหมายหรือได้จดทะเบียนสมรสตามกฎหมาย รวมไปถึงบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับผู้เสียหายโดยการพำนักอาศัยอยู่ในที่เดียวกันกับผู้เสียหาย ตีความไปถึงผู้อุปการะเลี้ยงดูผู้เสียหาย หรือผู้ที่ได้รับการเลี้ยงดูจากผู้เสียหายโดยได้อาศัยอยู่ในพำนักเดียวกัน จึงเห็นได้ว่า บทบัญญัติกฎหมายของสหรัฐอเมริกาในมลรัฐนิวยอร์กนั้น มิได้จำกัดคำว่า “ครอบครัวของผู้เสียหาย” เมื่อเทียบกับคำว่า “ผู้มีอำนาจจัดการผู้เสียหาย” ของประเทศไทย แม้ว่าตามกฎหมายสหรัฐอเมริกามลรัฐนิวยอร์กนั้น ไม่ได้บัญญัติให้อำนาจครอบครัวของผู้เสียหายเข้าร่วมสิทธิในกระบวนการยุติธรรมในคดีอาญาได้โดยตรง เพราะเหตุที่กฎหมายให้เป็นอำนาจของพนักงานอัยการเป็นสำคัญ โดยถือว่าในระบบกฎหมายของสหรัฐอเมริกานั้น รัฐมีความประสงค์ให้การดำเนินคดีอาญาเกิดความเป็นกลาง ป้องกันปัญหาการแทรกแซงหรือความไม่เป็นกลางในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาเพื่อปกป้องกระบวนการยุติธรรมให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ตามกฎหมายของสาธารณรัฐสิงคโปร์ พบว่า มีการบัญญัตินิยามความหมายของคำว่า “ทายาทผู้เสียหาย” ไว้ ได้แก่ คู่สมรส หมายถึง คู่สมรสอันชอบด้วยกฎหมาย บุตร รวมถึงบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายและไม่ชอบด้วยกฎหมาย บิดามารดา พี่น้อง หมายถึง พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดาเดียวกัน ญาติสืบสายโลหิตเดียวกัน โดยตีความไปถึง ลุง ป้า น้า อา เป็นต้น และทั้งนี้รวมไปถึงผู้จัดการมรดกหรือผู้จัดการทรัพย์สินด้วย เห็นได้ว่า คำว่า “ทายาทของผู้เสียหาย” ในสาธารณรัฐสิงคโปร์นั้นมิได้จำกัดไว้เมื่อเทียบกับบทบัญญัติกฎหมายในประเทศไทย แต่อำนาจในการดำเนินคดีอาญาในสาธารณรัฐสิงคโปร์นั้นกฎหมายได้บัญญัติให้เป็นอำนาจของพนักงานอัยการเป็นสำคัญ โดยอำนาจในการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายนั้นเป็นอำนาจรองจากพนักงานอัยการ ซึ่งอำนาจในการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายนั้นมิได้แต่เฉพาะคดีที่

กฎหมายบัญญัติไว้ โดยเฉพาะคดีที่มีการกระทำความผิดที่มีความผิดเล็กน้อย หรือเป็นการกระทำความผิด ที่มีได้มีผลกระทบต่อสังคมวงกว้าง เช่น ความผิดฐานหมิ่นประมาท ความผิดฐานบุกรุก ความผิดฐานดูหมิ่น เป็นต้น ส่วนทายาทของผู้เสียหาย ผู้จัดการมรดก หรือผู้จัดการทรัพย์สิน มักมีบทบาทในกระบวนการพิจารณาในทางอาญา โดยการให้ข้อมูลและพยานหลักฐานตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น มิได้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาแทนผู้เสียหาย แต่อย่างไรก็ตาม บุคคลผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายหรือทายาทของผู้เสียหายนั้น ยังคงมีข้อจำกัดในการ ดำเนินคดีอาญามากกว่าตัวผู้เสียหาย ดังนั้น ในสาธารณรัฐสิงคโปร์ ผู้มีอำนาจในการดำเนินคดีอาญาส่วนใหญ่ ยังคงเป็นอำนาจของพนักงานอัยการ ในส่วนผู้เสียหายนั้น สามารถดำเนินคดีอาญาได้ด้วยตนเอง แต่ถูกจำกัด อำนาจการดำเนินคดีอาญาบางส่วนตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

เมื่อวิเคราะห์อำนาจของผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายในประเทศไทยและต่างประเทศแล้ว จะเห็นว่า ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 5 (2) ของประเทศไทยนั้น คำว่า “ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย” มีการตีความถึงบุคคลแคบกว่าของกฎหมายสหรัฐอเมริกาในมลรัฐนิวยอร์ก ที่มีการบัญญัตินิยาม ความหมายของ คำว่า “ครอบครัวของผู้เสียหาย” ว่า ได้แก่ บุคคลผู้มีความสัมพันธ์สายโลหิตกับผู้เสียหาย หมายถึงบุคคลที่มีฐานะเป็นบุคคลในครอบครัวที่มีความสัมพันธ์แบบเครือญาติตามลำดับสายโลหิต หรือ ความสัมพันธ์แบบเครือญาติอันเกิดจากสมรส บุคคลผู้มีความสัมพันธ์ทางเพศกับผู้เสียหาย หมายถึง บุคคลที่ได้ อยู่กินกันฉันสามีภรรยา โดยมีได้มีการจดทะเบียนสมรสตามกฎหมาย หรือได้จดทะเบียนสมรสตามกฎหมาย รวมไปถึง บุคคลผู้มีความสัมพันธ์กับผู้เสียหายโดยการพำนักอาศัยเดียวกันกับผู้เสียหาย อันตีความไปถึงผู้อุปการะเลี้ยงดู ผู้เสียหาย หรือผู้ที่ได้รับการเลี้ยงดูจากผู้เสียหายโดยได้อาศัยอยู่ในพำนักเดียวกัน ในขณะที่กฎหมายของ สาธารณรัฐสิงคโปร์ มีการบัญญัตินิยามความหมายของคำว่า “ทายาทผู้เสียหาย” ได้แก่ คู่สมรส หมายถึง คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย, บุตร รวมถึงบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายและไม่ชอบด้วยกฎหมาย, บิดามารดา, พี่น้อง หมายถึง พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดาเดียวกัน, ญาติสืบสายโลหิตเดียวกัน ตีความ ไปถึง ลุง ป้า น้า อา เป็นต้น และทั้งนี้รวมไปถึงผู้จัดการมรดก หรือผู้จัดการทรัพย์สินด้วย เห็นได้ว่า บทบัญญัติ ของสหรัฐอเมริกาในมลรัฐนิวยอร์ก และ ของสาธารณรัฐสิงคโปร์ นั้น ได้บัญญัติครอบคลุมบุคคลผู้มีอำนาจ จัดการผู้เสียหาย ไว้อย่างกว้างขวางกว่าของประเทศไทย แม้ว่า “ครอบครัวผู้เสียหาย” ของกฎหมายสหรัฐอเมริกา ในมลรัฐนิวยอร์ก ไม่อาจเข้าร่วมสิทธิในกระบวนการยุติธรรมในคดีอาญาได้โดยตรง เพราะกฎหมายได้บัญญัติให้ อำนาจดำเนินคดีเป็นของพนักงานอัยการเป็นสำคัญ ในขณะที่อำนาจของ “ทายาทของผู้เสียหาย” ใน สาธารณรัฐสิงคโปร์ในการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายนั้นเป็นอำนาจรองจากพนักงานอัยการ และมีได้แต่ เฉพาะคดีที่กฎหมายบัญญัติไว้ อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เกิดความคุ้มครองสิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของ ผู้เสียหายมากขึ้น ประเทศไทยควรมีการตีความหรือบัญญัติถึงตัวบุคคลของ “ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย” ให้มีมากขึ้น โดยนำแนวทางของสหรัฐอเมริกาในมลรัฐนิวยอร์กและของสาธารณรัฐสิงคโปร์ มาพิจารณา ประกอบ

ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางในการแก้ปัญหา ดังนี้

1) ในกรณีที่มีการกระทำความผิดในทางอาญาเกิดขึ้นแล้วผู้เสียหายได้ถึงแก่ความตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการเองได้ แม้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 5(2) ได้บัญญัติให้อำนาจแก่บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาเท่านั้นที่มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายได้ เพื่อให้เกิดความคุ้มครองสิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของผู้เสียหายมากขึ้น ควรมีการตีความหรือบัญญัติถึงตัวบุคคลของผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายให้มีตัวบุคคลมากขึ้น โดยมีได้กำหนดแต่เฉพาะบุคคลตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น โดยคำนึงถึงบุคคลอื่นในครอบครัวของผู้เสียหายที่มีอยู่ในขณะนั้น อาทิเช่น พี่น้อง ลูก ป้า น้า อา อันถือว่าเป็นญาติของผู้เสียหาย (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 579/2488) เพื่อให้สิทธิของผู้เสียหายนั้นได้รับการคุ้มครองและรับรองสิทธิอย่างเป็นธรรมตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

2) กำหนดบทนิยามศัพท์ของคำว่า “บุคคลผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย” ไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยให้มีการบัญญัติเพิ่มเติมไว้ในบทนิยามตามมาตรา 2 (23) ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้นไว้เป็นการเฉพาะ ทั้งยังเป็นการคุ้มครองสิทธิในการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายเพิ่มขึ้นอีกด้วย

3) เพื่อให้สิทธิของผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (4) ที่ได้บัญญัติถึงคำว่า “ผู้เสียหาย” หมายถึง บุคคลที่ได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดอาญาฐานใดฐานหนึ่ง รวมถึงบุคคลผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรา 4 มาตรา 5 และมาตรา 6 เพื่อให้ครอบคลุมถึงตัวผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย โดยการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 5 (2) โดยเพิ่มเติมใหม่ว่า “คู่สมรส” ผู้ที่อยู่กินฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียน “บุตร บุตรบุญธรรม” “สมาชิกซึ่งเป็นบุคคลในครอบครัว” รวมถึงบุคคลใดๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน มีอำนาจดำเนินการคดีอาญาแทนผู้เสียหาย ในกรณีผู้เสียหายถึงแก่ความตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการเองได้ต่อไป”

บรรณานุกรม

- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการดำเนินคดีในขั้นตอนก่อนการพิจารณา พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ พลสยาม พรินต์, 2553.
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 579/2488. <http://deka.supremecourt.or.th>. 5 กุมภาพันธ์ 2568.
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3619/2543. <http://deka.supremecourt.or.th>. 3 มีนาคม 2568.
- ธานิส เกศพิทักษ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1 พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ เนติบัณฑิตยสภา, 2551.
- สุรพงษ์ เอี่ยมแทน. “ความผิดอันยอมความได้กับความผิดอาญาแผ่นดิน: ศึกษาตามกฎหมายอาญาสารบัญญัติ.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2545.

สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. “กระบวนการพิจารณาบังคับให้ฟ้องคดีในมุมมองของศาสตราจารย์ John H.Langbein”

นิตยสารบทบัญญัติ เล่มที่ 1. ปีที่ 79. (มกราคม – มีนาคม 2566).

วรวัศ อัจฉรวางศ์ชัย. “ระบบกฎหมายของประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์.” นิตยสารดุลพาห. เล่มที่ 2. ปีที่ 61.

(พฤษภาคม - สิงหาคม 2557).

อาทิตยา ศุภวัชรโรบล. “การฟ้องคดีอาญา: ศึกษากรณีผู้เสียหายมอบให้ผู้อื่นดำเนินคดีอาญาแทน” วิทยานิพนธ์

นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559.

อุทัย อาทิวะช. คู่มือกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2 (สิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา). พิมพ์ครั้งที่ 1

กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วน วี.เจ.พรินต์ติ้ง จำกัด, 2554.

Civil Law Act Actions by and against infants Section 35. <https://sso.agc.gov.sg/Act/CLA1909>,

February 5, 2025.

Civil Law Act Age of majority Section 36(1). <https://sso.agc.gov.sg/Act/CLA1909?ProvlDs=pr36->,

February 5, 2025.

Constitution of the Republic of Singapore, Attorney-General 35(8). “Prosecutorial Discretion

and the Extent of the Attorney-General’s Constitutional Powers.”

[https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=6198b3c1-0a50-425d-9e93-](https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=6198b3c1-0a50-425d-9e93-4cfdd23d2997)

4cfdd23d2997, February 5, 2025.

New York State Executive Law. <https://www.nysenate.gov/legislation/laws>, February 5, 2025.